

ใบแจ้งข่าว

ประเทศไทย: ประกันการเยียวยาอย่างเป็นผลสำหรับ ผู้ประสบความรุนแรงในครอบครัว

รายงานใหม่เผยความบกพร่องของระบบยุติธรรมของไทยในการปกป้อง ผู้ประสบความรุนแรงในครอบครัว

(กรุงเทพฯ 20 มีนาคม 2568)—รัฐบาลไทยควรจัดทำและดำเนินการตามกฎหมาย โดยยึดหลักการด้านสิทธิมนุษยชนและหลักผู้ประสบความรุนแรงในครอบครัวเป็นศูนย์กลาง เพื่อประกันให้พวกเขาสามารถเข้าถึงความยุติธรรมและการเยียวยาอย่างเป็นผล ฟอर्टตี้ฟายไรต์และมูลนิธิส่งเสริมความเสมอภาคทางสังคมกล่าวในวันนี้ ตาม**รายงานใหม่**ที่ได้มีการเผยแพร่โดยฟอर्टตี้ฟายไรต์ในวันนี้ กรอบกฎหมายและกลไกบังคับใช้กฎหมายความรุนแรงในครอบครัวของไทย ยังไม่อำนวยความสะดวกสร้างความคุ้มครองอย่างเพียงพอต่อผู้ประสบความรุนแรงในครอบครัว

“ผู้ประสบความรุนแรงในครอบครัวในประเทศไทย ต้องทนทุกข์ทรมานมายาวนานโดยไม่ได้รับความคุ้มครองที่เหมาะสม” นฤดาภา ยิ่งยืนภราดร ผู้เชี่ยวชาญด้านสิทธิมนุษยชน ฟอर्टตี้ฟายไรต์กล่าว *“จนกว่ากฎหมายและหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของไทย จะยอมรับและให้ความสำคัญกับสิทธิของผู้ประสบความรุนแรงในการทำร้ายร่างกายและจิตใจระหว่างผู้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันจะยังคงเกิดขึ้นต่อไปโดยไม่มีผู้ใดต้องรับผิดชอบปล่อยให้ผู้หญิงและเด็กต้องปวดร้าว หวาดกลัว และเกิดความทุกข์ทรมานใจต่อเนื่องไม่จบสิ้น”*

รายงานของฟอर्टตี้ฟายไรต์ความยาว 46 หน้าในชื่อ *“เจ็บไว้เถอะ: ปัญหาการไม่สามารถเข้าถึงการเยียวยาอย่างเป็นผล สำหรับผู้หญิงที่ประสบความรุนแรงในครอบครัวในประเทศไทย”* เป็นผลจากการศึกษาระบบยุติธรรมของไทยในการรับมือกับคดีความรุนแรงในครอบครัว และเป็นผลมาจากการสัมภาษณ์บุคคล 50 คนภายในระยะเวลาสองปี ในจำนวนนี้ เป็นการสัมภาษณ์ผู้หญิงที่ประสบความรุนแรงในครอบครัว เจ้าหน้าที่และบุคลากรที่มีประสบการณ์ทำงานกับผู้ประสบความรุนแรงในครอบครัว ทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทนายความ แพทย์ และนักสังคมสงเคราะห์

“เขาใช้มือเปล่าตบหน้าเราจนเลือดออก” “วรรณ” วัย 39 ปีบอกกับฟอर्टตี้ฟายไรต์ อธิบายถึงการละเมิดที่เกิดขึ้นกับเธอโดยนำมือของผู้ชายซึ่งเธอได้สร้างความสัมพันธ์ด้วยเป็นเวลาหกเดือน ก่อนที่สุดท้ายจะตัดสินใจย้ายเข้าไปอยู่กับเขา หลังจากได้พบกันทางโลกออนไลน์ *“เขาจับมือเราไพล่หลังไว้ เขามีดจ่อที่คอเพื่อขู่ จากนั้นก็ผลักเราจนหัวคะมำลงไปกับพื้น...เราต้องยอมทนกับสิ่งนี้เพราะไม่รู้จะไปไหน”*

ตามข้อมูลของทางการ หนึ่งในหกของหญิงไทยที่ย้ายไปอยู่กับแฟนต่างเพศ ต้องประสบกับความรุนแรงในครอบครัวในชีวิตของพวกเธอ คดีความรุนแรงในครอบครัวคิดเป็นเกือบ 65% ของคดีความรุนแรงทั้งหมดที่มีการรายงานต่อกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ซึ่งน่าจะเป็นตัวเลขที่ต่ำกว่าความเป็นจริง เนื่องจากผู้ประสบความรุนแรงมักไม่แจ้งเหตุเมื่อเกิดการกระทำดังกล่าว เกือบ 90% ของกรณีที่ได้รับรายงานมา ผู้ประสบความรุนแรงเป็นผู้หญิง และกว่า 35% มีอายุระหว่าง 10 ขวบถึง 20 ปี แสดงให้เห็นถึงอัตราการละเมิดต่อเด็กที่สูงมากในกรณีที่เป็นคดีความรุนแรงในครอบครัว

ข้อมูลเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่า ความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาที่แพร่ระบาดในระดับประเทศ แต่ท่ามกลางการระบาดของปัญหานี้ ระบบยุติธรรมของไทยกลับไม่ตอบสนองความต้องการของผู้ประสบความรุนแรง ซึ่งไม่สามารถเข้าถึงความคุ้มครองที่เหมาะสม และไม่ได้รับการเยียวยาที่เป็นผล

“แม้ว่าประเทศไทยจะมีกฎหมายเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว แต่นักกฎหมาย ทนายความ หรือผู้พิพากษาหลายคน อาจไม่คุ้นเคยกับกฎหมายนี้” สุเพ็ญศรี พึ่งโคกสูง ผู้อำนวยการ **มูลนิธิส่งเสริมความเสมอภาคทางสังคม** องค์กรที่ให้บริการทางด้านสังคมและความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ผู้ประสบความรุนแรงในครอบครัวกล่าว *“ความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาที่แก้ไขได้ และความยุติธรรมเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน แต่กฎหมายจะต้องเปิดโอกาสให้สามารถเข้าถึงความยุติธรรมได้”*

การประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว เพื่อใช้แทนพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และต่อมาก็ได้มีการระงับการบังคับใช้พ.ร.บ. ดังกล่าว ทำให้เกิดความสับสนและความไม่แน่นอนด้านกฎหมาย ซึ่งยังคงส่งผลกระทบต่อผู้ประสบความรุนแรงในครอบครัวจนถึงปัจจุบัน พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 เป็นกฎหมายที่ประกาศใช้โดยคณะรัฐมนตรีไทยในยุคที่อยู่ใต้อิทธิพลของรัฐบาลทหาร เป็นความพยายามที่จะ “ยกเลิกความผิดอาญาของความรุนแรงในครอบครัว” และ “ส่งเสริมมาตรการที่เหมาะสมมากขึ้นเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพของสมาชิกในครอบครัว”

รัฐบาลได้ออกประกาศระงับการบังคับใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว ภายในเวลาไม่ถึงสี่เดือนหลังมีการประกาศใช้ เพราะตระหนักถึงช่องว่างสำคัญของกรอบการดำเนินงานตามกฎหมาย

แม้ว่าจะมีการนำพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 กลับมาใช้เป็นกฎหมาย ซึ่งครอบคลุมการให้ความคุ้มครองที่เข้มแข็งประมาณหนึ่งสำหรับผู้ประสบความรุนแรง และกำหนดโทษอาญาสำหรับผู้กระทำความผิด แต่การเข้าถึงความคุ้มครองและการเยียวยาที่เป็นผลเหล่านั้นต้องผ่านขั้นตอนที่ซับซ้อน เนื่องจากไม่มีการบังคับใช้โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าหน้าที่ศาล ยกตัวอย่างเช่น “วาว” ผู้ประสบความรุนแรงในครอบครัวโดยบุพการีมาหลายปี เล่าถึงปฏิกิริยาที่เธอได้รับจากตำรวจเมื่อแจ้งความว่าถูกทำร้ายมาว่า “เราเป็นคนผิดตลอด ... [ตำรวจ] ฟังแต่แม่ พวกเขาฟังแต่แม่ของเรา บอกว่าเราเป็นลูกของพวกเขา เลยไม่ควรทะเลาะกับแม่ เราควรเชื่อฟังพวกเขา ‘เป็นเด็กดี ห้ามโกรธ เวลาพ่อแม่โกรธ เธอก็เจียบไว้เถอะ’”

ความล้มเหลวของประเทศไทยในการสนับสนุนให้เกิดการคุ้มครองที่เหมาะสม และการป้องกันการเข้าถึงการเยียวยาที่เป็นผลสำหรับผู้ประสบความรุนแรงในครอบครัว ขัดแย้งกับพันธกรณีของประเทศตามกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) ซึ่งประเทศไทยเป็นรัฐภาคี กำหนดรายละเอียดพันธกรณีทางกฎหมายของรัฐในการป้องกันและแก้ปัญหาต่อความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของความรุนแรงด้วยเหตุทางเพศ ตามอนุสัญญา CEDAW รัฐต้อง «ใช้มาตรการที่เหมาะสมทั้งหมดเพื่อจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี» ซึ่งรวมถึงในพื้นที่ส่วนบุคคลด้วย ตามความเห็นของคณะกรรมการ CEDAW ซึ่งเป็นองค์กรผู้เชี่ยวชาญแห่งสหประชาชาติที่ทำหน้าที่ติดตามการปฏิบัติตามอนุสัญญาของรัฐ หน้าที่ดังกล่าวรวมถึงการกำหนด “มาตรการเพื่อป้องกัน ตลอดจนสืบสวนดำเนินคดี ลงโทษ และชดเชย” สำหรับ “การกระทำหรือการละเว้นการกระทำโดยผู้ที่ไม่ใช่รัฐ ซึ่งส่งผลให้เกิดความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศ” คณะกรรมการยังได้ให้ความเห็นต่อไปว่า “ความรุนแรงในครอบครัวเป็นรูปแบบหนึ่งของความรุนแรงต่อสตรีที่ร้ายแรงสุด”

ความรุนแรงในครอบครัวไม่เพียงแต่ละเมิดสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองตามอนุสัญญา CEDAW เท่านั้น แต่ยังละเมิดสิทธิประการต่าง ๆ ที่ได้รับการคุ้มครองตามสนธิสัญญาอื่น ๆ ที่ประเทศไทยเป็นรัฐภาคีด้วย เช่น กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและการเมือง กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรีอื่น ๆ ตัวอย่างเช่น ความรุนแรงดังกล่าวก่อให้เกิดภัยคุกคามต่อสิทธิที่จะมีชีวิตรอด อีสรภาพ ความปลอดภัย สุขภาพ การไม่เลือกปฏิบัติ มาตรฐานการครองชีพที่เหมาะสม เสรีภาพที่จะปลอดจากการทรมานและการปฏิบัติที่โหดร้าย ตลอดจนเสรีภาพในการแสดงออก การเดินทาง การชุมนุม และการสมาคม เป็นต้น

“ประเทศไทยควรให้ความสำคัญอย่างเร่งด่วนต่อการดำเนินงานตามขั้นตอนปฏิบัติที่เป็นองค์รวม และยึดหลักผู้ประสบความรุนแรงเป็นศูนย์กลางในการรับมือกับคดีความรุนแรงในครอบครัว รวมถึงควรกำหนดกรอบกฎหมายที่สอดคล้องกันเพื่อให้สามารถรับมือกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัวอย่างเหมาะสม” นุกดาภายิ่งยรินทร์กล่าว *“ประเทศไทยต้องรับผิดชอบในการประกันให้ผู้ประสบความรุนแรงได้รับความสนับสนุนและความคุ้มครองที่ควรจะเป็น และประกันให้เกิดความรับผิดชอบสำหรับผู้ก่อความรุนแรงในครอบครัว”*

สำหรับข้อมูลเพิ่มเติม โปรดติดต่อ

มุกดาภา ยั่งยืนภราดร ผู้เชี่ยวชาญด้านสิทธิมนุษยชน พอร์ตีฟายไรต์

ภาษา: อังกฤษ, ไทย

โทร: +66 81 585 8486

อีเมล: mookdapa.yangyuenpradorn@fortifyrights.org

X: @mdpyy

สุเพ็ญศรี พึ่งโคกสูง ผู้อำนวยการมูลนิธิส่งเสริมความเสมอภาคทางสังคม

ภาษา: ไทย

โทร: +66 81 618 0613

อีเมล: sepfound@gmail.com

เอมี สมิธ ผู้อำนวยการ พอร์ตีฟายไรต์

ภาษา: อังกฤษ

โทร: +66 87 795 5454

อีเมล: amy.smith@fortifyrights.org

X: @AmyAlexSmith, @FortifyRights